

Asia: VN/4142/2020

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kannatatteko Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja nykyisistä oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista?

Kannatamme varauksellisesti. Valtionhallinnossa aikaisemmin toteutetut linjaukset kuten tuomioistuinviraston ja ulosottoviraston perustaminen sekä syyttäjälaitoksessa tehdyt muutokset puoltavat suunniteltua muutosta. Oikeus- ja edunvalvontaviraston perustaminen nostaisi oletettavasti myös ko alojen profiilia. Nykyisiä oikeusapu- ja edunvalvontapiirejä pidämme turhana väliportaana siinä tapauksessa, että muutos toteutetaan ja näin ollen kannatamme niistä luopumista. Lopullista ratkaisua tehtäessä tulee kuitenkin kriittisesti ottaa huomioon viraston perustamisesta koituvat hyödyt suhteessa kustannuksiin, jotka selvityksen mukaan ovat merkittävät.

2. Miten arvioitte Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Käsityksemme mukana paikalliseen ja alueelliseen sidosryhmäyhteistyöhön muutoksella ei ole vaikutusta. Oikeusaputoimistojen määrään ei selvityksen mukaan olisi tulossa muutosta ja paikallinen yhteistyö on tähänkin saakka ainakin tuomioistuinlaitokseen päin toiminut suoraan paikallisen toimiston/toimistojen kautta sekä edunvalvonnan että oikeusaputoimiston osalta. Piiriorganisaatio ei ole ollut aktiivinen ainakaan tuomioistuimen suuntaan emmekä myös me itse ole osanneet ottaa piiriorganisaatiota huomioon yhteistyössä. Valtakunnalliseen sidosryhmäyhteistyöhön muutoksella oletamme olevan positiivinen vaikutus, kun yhteistyöstä olisi vastuussa vain yksi taho.

3. Tulevatko erityisesti julkista oikeusapua koskevat esteellisyyden periaatteet turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa?

Kyllä tulevat, emme tunnista esteellisyysongelmia.

4. Miten arvioitte viraston perustamisen vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen?

Pidämme tärkeänä, että palveluja on saatavissa tasapuolisesti valtakunnallisella tasolla. Myös mahdollisuus henkilökohtaiseen palveluun tulee turvata kaikissa toimipaikoissa. Koska selvityksessä esitetään, että oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen toimipaikkaverkostoon ei viraston

mahdollisen perustamisen myötä tehtäisi muutoksia, arvioimme, ettei viraston perustaminen vaikuta ainakaan oikeusavun saatavuuteen. Pitkällä aikavälillä palvelujen voidaan olettaa yhdenmukaistuvan.

5. Pidätekö ehdotettua viraston keskushallinnon organisaatorakennetta perusteltuna?

Etelä-Savon kärjäoikeudella ei ole viraston keskushallintomallin osalta lausuttavaa. Virastorakenne noudattelee jo toteutettuja malleja lukuun ottamatta Tuomioistuinvirastoa, jossa ylintä päätösvaltaa käyttää johtokunta. Huomiota kiinnitimme selvitysmiehen arvioon viraston henkilöstöressurssista, joka vaikuttaa melko suurelta verrattuna esimerkiksi tuomioistuinviraston henkilöstöressurssiin. Selvityksessä todetaan myös, että virastopäällikön alaisuudessa toimivat toimialajohtajat ja vastualuejohtajat olisivat määräaikaisia (5 vuotta). Valtiohallinnossa linja lienee tällä hetkellä se, että myös päällikkövirka on määräaikainen. Selvityksessä ei ole otettu kantaa virastopäällikön tehtävän pysyvyyteen/määräaikaisuuteen. Toteamme myös, ettei viraston organisaatiota tulisi perustamisvaiheessa määritellä liian yksityiskohtaisesti vaan virastolle itselleen tulisi antaa laajempaa toimivaltaa organisaatorakenteen osalta. Yleisiä linjauksia toki voidaan tehdä.

6. Pidätekö perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti?

Viraston keskushallinnon tehtävien hoitaminen lienee mahdollista myös monipaikkaisesti ja verkostomaisesti. Kärjäoikeudella ei ole edellytyksiä arvioida monipaikkaisuutta/verkostomaisuutta tarkemmin.

7. Muut selvitystä koskevat huomionne ?

Ei muita huomiota

Virtanen Marja

Etelä-Savon kärjäoikeus - Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet myös kärjätuomarit Eeva Hyötylä ja Minna Jääskeläinen